

30.7.2025

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Viite: VN/1014/2025

30.7.2025

HY/9470/00.13.00/2025

Helsingin yliopiston lausunto hallituksen esityksestä kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta

1.1 Lausunto

Kielitutkintojärjestelmän joustavoittaminen mahdollistamalla yleisten kielitutkintojen suorittaminen osakokeina

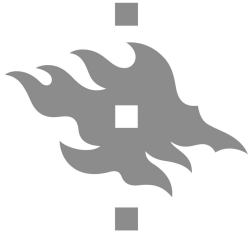
Ehdotus osakokeiden mahdollistamisesta on periaatteessa kannatettava, sillä se lisää tutkintojärjestelmän joustavuutta ja voi helpottaa yksilöllisten tarpeiden huomioimista. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että osakokeet mittaavat riittävästi myös virkatyössä tarvittavaa kielitaitoa, kuten hallinto- ja asiakirjakieltä. Lisäksi arviointikäytännöt tulee yhtenäistää, jotta osakokeiden tulokset ovat vertailukelpoisia ja luotettavia.

Minkäänlainen kielitaitotesti ei erityisesti korkeammilla kielitaidon tasoilla ole sataprosenttisen pätevä. Mahdollisuus päästä joustavasti uusimaan (kohtuullinen määrä kertoja) jokin osakoe, vähentää yhden epäonnistumisen vaikutusta ihmisen etenemiseen suomalaisessa työelämässä.

Ehdotus nykyisen valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmän lakkauttamisesta ja sulauttamista osaksi yleisiä kielitutkintoja

Valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmän sulauttaminen osaksi YKI-järjestelmää on periaatteessa kannatettavaa testien yhdenvertaisuuden, käyttötarkoituksen ja arvioinnin laadun näkökulmasta. Tämä edellyttää kuitenkin riittävää resursointia, jotta YKI ei ruuhkaudu ja hakijoiden mahdollisuus osoittaa kielitaitonsa säilyy kohtuullisena. Lisäksi YKI:n tehtäviä on kehitettävä vastaamaan virkatyön erityisvaatimuksia, jotta julkisen sektorin kielitaitovaatimusten taso ei heikkene.

Tavoiteaikataulua YKIn uudistuksessa on kuitenkin epärealistinen. Valtionhallinnon kielikokeena kyseessä on eräänlainen virkamieskielitaidon koe. Kokeessa käytetään hyväksi laajasti julkisen

30.7.2025

sektorin tekstejä monilta eri aloilta toiseen tapaan kuin YKlissä, jonka tulisi nimensä mukaan olla "yleinen". Ellei YKlin tule jonkinlaisia alavaihtoehtoja tai temaattisia vaihtoehtoja (tällaista tuskin voi pitää realistisena) virkamiestekstilajien kieltä ei enää testata.

Muut muutosesitykset tutkintoprosessin joustavoittamisesta ja sujuvoittamisesta, ml. Oman Opintopolun hyödyntäminen tutkintotulosten tiedoksiannossa

Tutkintoprosessin sujuvoittaminen ja digitaalisten palvelujen, kuten Opintopolun, hyödyntäminen tulosten tiedoksiannossa on periaatteessa kannatettavaa. Tämä parantaa tiedonkulkua ja vähentää hallinnollista kuormitusta. On kuitenkin huomioitava, että mahdollisuus osoittaa erinomainen kielitaito korkeakouluopintojen yhteydessä vaatii valtakunnallisesti yhtenäiset kriteerit, opettajien koulutusta sekä lisäresursseja. Toteutus edellyttää kansallista koordinoitua, jotta vaatimukset ja käytännöt ovat yhdenmukaisia eri korkeakouluissa.

Oman Opintopolun hyödyntäminen on kannatettavaa ja muutenkin digitaalisuus. Tärkeää, että saadaan mahdollisimman helposti ja nopeasti varmennetut tiedot sähköisesti tarvittaville tahoille ml. korkeakoulut, kun kielitestejä käytetään opiskelijavalinnoissa.

Kielitutkintorekisteriä koskevat säännökset

Helsingin yliopiston tutkinto-opiskelijaksi hakevan on jo hakuvaiheessa osoitettava riittävä opinnoissa tarvittava opiskelukielen (suomi, ruotsi tai englanti) taito. Yleinen kielitutkinto on kohtuullisen yleinen kielitaidon osoittamisen tapa.

Ehdotetun 10 §:n 2 ja 3 mom mukaan:

Edellä 10 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla.

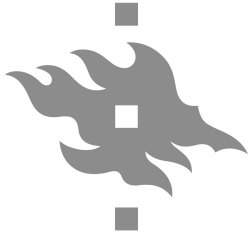
Henkilö, jonka tutkinto- tai osakoesuorituksista on tallennettu tietoja 10 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin, voi 1 momentissa tarkoitetussa palvelussa antaa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun suostumuksensa rekisterissä olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen.

Tämän perusteella ei ole yksiselitteistä tulkita, että jos joku yleisen kielitutkinnon suorittanut henkilö hakisi tutkinto-opiskelijaksi yliopistoon, niin saisiko yliopisto tietoja hakijan kielitutkinnoista vain hakijan eksplisiittisellä suostumuksella vai ilman sitä.

Opiskelijavalinnan sujuvuuden kannalta parempi vaihtoehto olisi, että eksplisiittistä suostumista ei tarvittaisi, sillä monet hakijat eivät kuitenkaan muistaisi antaa suostumusta Oma Opintopolku – palvelussa ja sitten niitä suostumuksia pitäisi heiltä karhuta. Yliopisto saa jo nykyään tiedot esimerkiksi hakijoiden ylioppilastutkinnoista sähköisesti ilman hakijan eksplisiittistä suostumista. Saman soisi toimivan myös yleisten kielitutkintojen kohdalla.

Kielitutkintorekisterin kehittäminen on tärkeää tutkintotietojen hallinnan ja seurannan kannalta. On kuitenkin huomioitava, että esityksessä mainittu arvioijan nimen näkyminen tuloksissa voi olla turvallisuusriski ja on muun muassa vastoin nykyisiä YTL:n käytäntöjä. Tältä osin esitystä tulisi tarkentaa ja arvioida uudelleen.

Säädösmuutosten on tarkoitus tulla voimaan jo 1.1.2026. Tämä selittää sitä, minkä vuoksi hallituksen esityksen lausuntoaika on lyhyt, mutta asian tärkeyden vuoksi olisi hyvä, jos

30.7.2025

yliopistoilla olisi kunnollinen mahdollisuus perehtyä asiaan. Kypsyysnäytettä ja osin myös koulusivistyksen kieltä koskevat säännökset ovat hyvin ongelmallisia opintohallinnossa.

Valtiorhallinnon kielitutkinnot on tarkoitus sulauttaa osaksi yleisiä kielitutkintoja, jotka ovat paremmin skaalautuvia suurten osallistujamäärien tarpeisiin. Lähtökohtana lienevät kansalaisuushakemukset, mutta kielitutkinnot ovat merkittäviä myös kielitaidon osoittamisessa yliopistoon hakuvaiheessa. On kannatettavaa, että jatkossa on kahden tutkintomuodon sijaan vain yksi, jonka digitalisoimista voidaan kehittää ja jossa yleinen laadunhallinta lienee paremmalla tasolla kuin valtiorhallinnon kielitutkinnossa, jonka vastaanottajia (hyvä ja tyydyttävä taitotaso) ovat yksittäiset arvioijat. Yleisellä kielitutkinnolla on vahva kytkös JY:n Solki-yksikköön. YKI-tutkinnon suorittamismahdollisuudet ovat myös alueellisesti kattavampia kuin valtiorhallinnon kielitutkinnon.

On tarkoitus säätää, että ennen 1.1.2026 suoritettavat valtiorhallinnon kielitutkinnot rinnastuisivat jatkossakin YKI-tutkintoihin. Yleisistä valintalinjauksistamme näitä kielitaidon osoittamistapoja ei siis ole mahdollista ainakaan lähiaikoina poistaa, sillä ne on hyväksytty suorittamisajankohdasta riippumatta. Valtiorhallinnon kielitutkinnossa on kaksi eri tutkintoa (suullinen taito, kirjallinen taito), mutta todistus on annettu yhdestä tutkinnosta, mikä on ollut sekavaa ja aiheuttanut väärinymmärryksiä. Saimme muutama vuosi sitten huomautuksen tämän vuoksi mm. ohjeistuksestamme HY:n juristilta.

On kannatettavaa, että YKI-tutkinnolla olisi hyvä vertailtavuus eurooppalaisiin taitotasoihin. Valtiorhallinnon kielitutkinnolla on vastaavuus ainoastaan YKI-tutkintoon.

YKI-tutkintojen suorittamisen prosessi on kestänyt noin neljä kuukautta ilmoittautumisesta todistuksen saamiseen. Ainoastaan ilmoittautuminen on digitalisoitu, muu, kuten tulosten ilmoittaminen toimii paperitse. On kannatettavaa, että tiedot suorituksista olisi saatavissa digitaalisina OmaOpintopolun kautta ja että tutkinnon suorittaja voisi jakaa niitä digitaalisesti. Tämä toivottavasti nopeuttaisi koko prosessin kestoa ja parantaisi tulosten luotettavuutta, kun tiedot saataisiin oph:n järjestelmästä.

Yleisissä valintalinjauksissamme on nyt määrätty, että "Kielitutkinnot ja kielitestit huomioidaan vain kokonaisuuksina. Hakija ei voi osoittaa tutkintokielen taitoa yhdistelemällä kielitutkintojen tai kielitestien osia." YKI-kokeessa on neljä osakoetta (viittomakielessä kuitenkin kolme osakoetta) ja ne suoritetaan hallituksen esityksen mukaan samalla tutkintokerralla. Kuitenkin tulokset on tarkoitus tallentaa osakokeittain (120 vuoden ajan!). Hallituksen esityksessä mainitaan, että henkilö voisi suorittaa tarvittaessa vain itselleen tarpeellisen määrän osakokeita koko tutkinnon suorittamisen sijaan. On kuitenkin järkevää, että jatkossakaan HY:n hakijat eivät voisi yhdistellä esim. YKI:n ja valtiorhallinnon kielitutkinnon eri osia ja osoittaa tällä tavalla kielitaitoaan.

Esitetty valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta on yliopistojen kannalta ongelmallisempi kuin valtiorhallinnon kielitutkinnon sulauttaminen YKI-tutkintoon. Ko. asetuksessa säädettäisiin jatkossakin korkeakoulun kypsyysnäytteen asemasta kielitaidon osoittamisesta, samoin kuin koulusivistyksen kielen ja kypsyysnäytteen merkitsemisestä tutkintotodistukseen. Esim. HY:n E-thesis -kehittämisessä kypsyysnäyte on ollut ehkä haasteellisin kohta. Kypsyysnäyte kielitaidon osoittamisesta on ongelmallinen eikä vastaa nykyaikaa. Samoin säännökset koulusivistyskielen määrittelystä eivät ota huomioon monikulttuurisuutta tai kansainvälisiä ylioppilastutkintoja. Lisäksi asetuksessa ylioppilastutkinnon s2- ja r2-kokeista vaaditaan korkeampia arvosanoja kuin äidinkielen kokeesta. Asetuksessa mainitaan edelleen opintoviikot, eikä tunneta opintopisteitä. On valitettavaa, että asetusta uudistettaessa ei ole puututtu yliopistojen toiminnan kannalta ongelmallisiin seikkoihin.

Hallituksen esityksessä todetaan, että oikeuskansleri on katsonut vuonna 2014 ongelmalliseksi suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamista koskevan valtioneuvoston asetuksen 20 §:n 2

30.7.2025

momentin, jonka mukaan "Sen, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon eri kielellä kuin 1 momentissa tarkoitettulla koulusivistyskielellään, katsotaan kuitenkin saaneen koulusivistyksensä myös sillä kielellä, jolla hän on ylioppilastutkinnossa suorittanut hyväksytyn kokeen äidinkielessä tai saanut vähintään arvosanan magna cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa." Koulusivistyskielen määrittely ja viittaus vastaaviin opintoihin on oikeuskanslerin mukaan tulkinnanvarainen ja epäselvä. Kuitenkin hallituksen esityksessä tämä säännös esitetään täsmälleen samassa muodossa eli siihen ei esitetä muutoksia.

Käytännön kannalta yliopiston on pystyttävä pyytämään hakijalta vain yhtä todistusta kielitaidosta, osakokeiden kerääminen ja yhdistely on työllistävää ja sekavaa ja aiheuttaa virheiden mahdollisuuden. Mikäli osakokeita on suoritettu osissa, tulee kielitutkinnon myöntäjän antaa lopuksi suorittajalle yksi todistus kokonaisuuden suorittamisesta.

Kohdassa 4.2.2 mainittu on kannatettava "*Tiedot tutkintosuorituksista voitaisiin siirtää Opetushallitukselta suoraan sähköisesti niille viranomaisille, jotka edellyttävät kielitaidon osoittamista esimerkiksi oleskelulupaa, kansalaisuutta, työmarkkinatuen kielillisää tai viranhakua varten. Tämä mahdollistaisi viranomaisille luotettavan tiedon saamisen kielitutkintosuorituksista nopeasti.*" On toivottavaa, että myös yliopisto saisi suoraan Opetushallitukselta esim. Opintopolun kautta tiedot suoritetuista kielitutkinnoista.

Helsingin yliopiston muut huomiot esityksestä

Esityksessä mainitaan, että koulusivistyskielen määritelmää aiotaan selkeyttää erillisenä kielitaitoasetuksen muutoksena. Tähän liittyen on ehdottoman tärkeää, että sidosryhmät pääsevät lausumaan asiasta.

Esityksen aikataulu on edelleen tiukka, erityisesti kun otetaan huomioon, että YKI:n digitalisointi ei ole vielä edennyt. Tämä voi vaarantaa muutosten sujuvan käyttöönoton ja aiheuttaa ruuhkia tutkintojärjestelmässä. Valtionhallinnon kielitutkinnon erinomaisen kielitaidon taso on jo valmiiksi erittäin ruuhkautunut. Paikat täyttyvät ilmoittautumisajan alettua alle kymmenessä minuutissa. Taustalla on edellinen tutkintoihin liittyvä hallituksen päätös eli viime syksynä alkanut ylimmän tason maksuttomuus (sekä YKI että valtionhallinnon tutkinnot.)

Uuden kielitaitoasetuksen osalta on todettu, että sidosryhmiä on tarkoituksenmukaista kuulla syksyllä 2025 ennen asetusta antamista koulusivistyskielen määrittelyyn liittyen. Koulusivistyskieli ja kypsyysnäyte ovat ongelmallisia ja tärkeitä asioita, mutta olisi toivottavaa, että korkeakouluilla olisi mahdollisuus ja riittävästi aikaa kommentoida asetusta kokonaisuudessaan, jotta siitä saataisiin yhdellä kertaa ajantasainen ottaen huomioon myös Mervin ylempänä mainitsemat opintopisteet, S2-opintojen rinnastamisen äidinkieleen jne. Aikataulu on huolestuttavan tiukka.

Allekirjoitus

Sari Lindblom

Rehtori

LAUSUNTO

5 (5)

HY/9470/00.13.00/2025

30.7.2025

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Helsingin yliopiston asian- ja dokumentinhallintajärjestelmässä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu

Asian HY/9470/00.13.00/2025 asiakirja

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja

Todennus